

Eurytmi i puberteten - intervju med Noomi Hansen

Anna Ljungkvist

Puberteten. En tid då allt som varit invariant och tryggt kastas över ända. Hela känslolivet är i gungning och kroppen som tidigare känts självklar blir tung och oproportionerlig. En fråga som då och då dyker upp på våra skolor är vilken betydelse eurytmiundervisningen egentligen har för våra högstadieelever. Det finns de som till och med anser att eurytmin bör tas bort från schemat för årskurs 8 och 9, eftersom ämnet kräver en allt för stor viljeansträngning av de redan trötta och många gånger omotiverade eleverna. Noomi Hansen, verksam som eurytmist på Kristofferskolan håller inte med. Hon har under en rad år undervisat högstadieungdomar och menar att eurytmin spelar en oerhört viktig roll under tonårstiden och har en unik möjlighet att möta elevernas behov av att få en specifik uppgift och att planera och genomföra den.

– I eurytmiundervisningen kan eleverna öva sig i att tänka en tanke, översätta tanken till en handling och sätta ut handlingen i världen, säger Noomi Hansen. Det är något som är otroligt betydelsefullt för tonåringar. När de slutligen sätter ut sin handling i världen så gör de det gemensamt, i förhållande till sina klasskamrater, något som också är mycket viktigt.

Egentligen återfinns denna process i allt lärande, att gripa tag i en tanke eller erfarenhet och omarbota den till något eget som man sedan redovisar för sin lärare eller sina klasskamrater. Men Noomi menar att i eurytmiundervisningen blir denna process extra påtaglig eftersom den utspelar sig

inom eleven själv. Att ställa ut en eurytmisk rörelse som är helt genomgjuten av känsla och själsligt engagemang kräver mod, och är därför så välgörande för en tonåring, som hela tiden söker situationer och erfarenheter att spegla sitt jag i.

– Men det är självklart svårt att möta sig själv i resultatet hela tiden, och extra knepigt kan det vara att göra det när själva lärandeprocessen uppstår inne i eleven själv. När en elev t.ex. gör en teckning kan hon eller han på sätt och vis betrakta resultatet utifrån, vrida och vända på den, sudda, ändra och göra om. I eurytmiundervisningen tecknar eleven en rörelse med den egna kroppen, med en hand, en arm, en fot och gestaltar en själslig stämning.

Men om nu denna process kräver så mycket kraft, inlevelse och engagemang från eleven, hur kan då läraren stötta eleverna i eurytmiarbetet?

– Det är helt avgörande att eleverna känner sig trygga när det gäller att få till stånd ett fungerande och berikande eurytmiarbete med tonåringar, säger Noomi Hansen. Och då måste de få ordentligt med tid på sig. Då räcker det inte med att undervisa i eurytmi under några temaveckor om året. De måste få öva regelbundet minst två gånger i veckan.

Om eurytmin blir hela skolans angelägenhet och får ta plats på schemat ordentligt, får eleverna chans att göra sina övningar så pass många gånger att de känner att de faktiskt är riktigt skickliga, menar Noomi. Det är helt enkelt viktigt att det blir ett bra resultat, att eleverna upplever att de lyckas med sin uppgift. Samtidigt är det viktigt att läraren förenklar undervisningen för tonåringarna så att de själva kan stiga in, planera, ta aktiv del och arbeta självständigt.

– Det är jätteviktigt att eleverna får vara med och aktivt utforma sina eurytmilektioner,

säger Noomi. Jag har vid flera tillfällen arbetat med årskurs åtta så att jag medvetet lämnat plats för självständigt arbete. Man kan säkert göra det på många sätt, men jag har arbetat så i toneurytmin att jag valt ett musikstycke för klassen och så har jag ritat formen för den första och sista delen i musikstycket, men lämnat mittenpartiet åt eleverna att själva utforma.

Noomi menar att tonåringarna måste ges möjlighet att skaffa sig ett eget och rakt igenom personligt förhållande till eurytmin. Om läraren hela tiden leder eleverna och visar vad de ska göra, riskerar de att blir passiva och ”somna in”, när de istället behöver ”väckas” till att ta aktiv del i världen. Det är också viktigt att man betraktar eurytmin som vilket skolämne som helst och tydligt och klart redovisar för eleverna vad som förväntas av dem.

– För tonåringar är det viktigt att få veta vad de ska kunna och vad som förväntas av dem när de ska genomföra en uppgift. Det är bra att de känner ’det här är skola och det här och det här ska jag kunna när jag går ur nian’.

På samma sätt menar Noomi att det är viktigt hur själva lektionen utformas. Eleverna ska känna till och behärska de gemensamma ”koderna” för en eurytmilektion. Till exempel att eleverna i årskurs åtta och nio fortfarande börjar med att bilda en ring.

– Att bilda en ring är inledningen på ett gemensamt arbete, säger Noomi. Lösgör sig däremot två individer och går in i ringen, har istället en ”scen” bildats. Så kan man arbeta om man t.ex. vill göra dramaövningar, men i eurytmin är det viktigt att man som grupp ger utrymme för gemenskapen innan man kan börja ett arbete.

Att lära sig sätta gränser

Under senare tid har Noomi Hansen intresserat sig för hur man med hjälp av riktade eurytmiövningar, kan stärka unga tonårsflickor.

– Det finns en tendens i vår tid att unga människor känner sig ”kroppslösa”, säger Noomi Hansen. Det inre läggs utanför dem själva, de saknar hölje, vilket försätter i synnerhet unga flickor i en ny form av själslig nöd. Jag möter allt oftare flickor som ger uttryck för en slags kroppslig ångest. Denna ångest kan yttra sig i ätstörningar, ett självskadebeteende eller att de inte sätta gränser och ”fredar” sin kropp.

Noomi är bara i början av ett arbete med unga tjejer som hon hoppas kunna utveckla. Det kan handla om konkreta höljestärkande övningar, eller ljudeurytmi där dikter och rörelser helt går ut på att de unga tjejerna ska lära sig att sätta gränser mot omvärlden. Noomi har bl.a. arbetat med en dikt av den norske författarinnan Gunvor Hofmo:

*Rör inte vid mina händer
Jag vill ha dem för mig själv
Rör dem inte
Så att de tas ifrån
De ting som ska tjäna mig
Fritt må hjärtat hemlöst söka*

*In i mörker efter hem
Och med mina tunga händer
Ska jag gräva fram ljuset*

(fritt efter en dikt av Gunvor Hofmo)

Waldorfskolans läroplan erbjuder en unik möjlighet att möta eleverna där de befinner sig i sin utveckling. Genom eurytmiundervisningen ges eleverna möjlighet att ge uttryck för inre kvaliteter, själsrörelser i både ton, rytm och harmoni. Ämnet ger en enastående möjlighet för tonåringen att utveckla både kroppsmedvetenhet, själslig balans och tillsammans med kamraterna en social medvetenhet. För Noomi Hansen är det viktigt att eurytmiämnet hela tiden diskuteras och utvecklas.

– Frågan om eurytmens vara eller icke vara på högstadiet, bör inte behandlas i ett forum där känslologiskt styr, säger Noomi Hansen. Men vi måste ändå arbeta ärligt och förutsättningslöst med den frågeställningen. Det måste till en gemensam önskan att utvärdera, studera och utveckla eurytmin som pedagogiskt verktyg på våra skolor.

Bilder: Eurytmiska gester ritade av gymnasieelever på Kristofferskolan